

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy a soudců Vladimíra Sládečka a Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaje) ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **Z. P.**, zastoupeného JUDr. Rostislavem Kovářem, advokátem, sídlem Bráfova tř. 770/52, Třebíč, směřující proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. 9. 2020 č. j. 43 T 15/2018-985, a proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 4. 2021 č. j. 1 To 90/2020-1004; za účasti Krajského soudu v Brně a Vrchního soudu v Olomouci, jako účastníků řízení, a **Bc. P. H.**, zastoupeného JUDr. Karlem Schellem, LL.M., MBA, advokátem, sídlem Ambrožova 297/6, Brno, jako vedlejšího účastníka řízení; takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 4. 2021 č. j. 1 To 90/2020-1004 bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Toto rozhodnutí se proto ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Podanou ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví citovaných usnesení Krajského soudu v Brně (dále také jako „soud prvního stupně“) a Vrchního soudu v Olomouci (dále také jako „stížnostní soud“), které měly zasáhnout do stěžovatelova práva na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.
2. Z ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí a vyžádaného soudního spisu Krajského soudu v Brně sp. zn. 43 T 15/2018, zjistil Ústavní soud především následující skutečnosti.
3. Stěžovatel byl poškozeným v trestním řízení vedeném pro trestný čin zabití ve stadiu pokusu, kterého se dopustil odsouzený Bc. P. H. (dále také jako „vedlejší účastník“). Stěžovatel se v rámci trestního řízení jako poškozený při uplatňování nároku na náhradu újmy nechal zastupovat zmocněncem (advokátem). Rozsudkem o vině a trestu bylo zároveň rozhodnuto o povinnosti vedlejšího účastníka nahradit stěžovateli újmu ve výši celkem 181 398 Kč. Stěžovatel původně žádal na náhradě újmy celkem 439 701 Kč. Obecné soudy však tuto částku modifikovaly z důvodu specifických okolností skutku a spoluzavinění stěžovatele. Skutek se zjednodušeně udál následovně. Stěžovatel vedl svého syna do školy na plavecký kurz. Dožadoval se vstupu do školy, i když bylo dopředu avizováno, že rodiče z určitých důvodů nemají do školy s dětmi vstupovat. Kvůli tomu došlo k hádce mezi stěžovatelem a vedlejším účastníkem, tehdy trenérem plavání. Následně se oba přesunuli před školu, kde vedlejší účastník začal stěžovatele pronásledovat, přičemž stěžovatel vytáhl legálně drženou pistoli a několikrát vystřelil do vzduchu. Vedlejší účastník dále pronásledoval stěžovatele ve snaze jej odzbrojit. Došlo k

fyzické potyčce, vedlejší účastník zbraň stěžovateli sebral a vystřelil na něj. V důsledku výstřelu došlo k průstřelu těla stěžovatele, který mu způsobil těžké, život ohrožující zranění. Obecné soudy při modifikaci výše náhrady újmy vnímaly spoluzavinění stěžovatele zejména v tom, že stěžovatel svým jednáním konflikt vyprovokoval a zároveň do něj zapojil střelnou zbraň, kvůli které došlo k zásadním škodlivým následkům.

4. Stěžovatel dle § 154 odst. 1 trestního řádu navrhl soudu prvního stupně, aby vedlejšímu účastníkovi uložil povinnost nahradit stěžovateli náklady vzniklé přibráním advokáta jako jeho zmocněnce. Náklady si stěžovatel vyúčtoval na celkem 319 938,52 Kč. Skládaly se z odměny za provedené úkony právní služby (234 640 Kč), z hotových výdajů (29 772 Kč) a DPH ve výši 21 % (55 526,52 Kč). Stěžovatel žádal přiznání odměny za celkem 28 úkonů právní služby, přičemž odměnu za jeden úkon právní služby vyčíslil dle § 10 odst. 7 ve spojení s § 7 bodem 6. vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „advokátní tarif“) na 8 380 Kč.

5. Soud prvního stupně rozhodl o návrhu stěžovatele napadeným usnesením tak, že stěžovateli přiznal náklady ve výši 173 955,65 Kč. Z požadovaných 28 úkonů právní služby uznal za účelné 24 úkonů, odměnu za jeden úkon právní služby navrhovanou stěžovatelem pak snížil *per analogiam* dle § 12a odst. 2 advokátního tarifu na 5.000 Kč. Snížení odůvodnil tím, že odměna ve výši navrhované stěžovatelem by byla nepřiměřená vůči konkrétním okolnostem případu a odporovala by požadavku účelnosti dle § 154 odst. 1 trestního řádu. Postih vedlejšího účastníka by byl přiznáním nákladů ve vyúčtované výši neproporcionálně umocněn, a rovněž výše odměny obhájce za jeden úkon právní služby ve stejné trestní věci by byla ve srovnání s odměnou advokáta jako zmocněnce poškozeného více než dvakrát nižší (zde odkázal soud prvního stupně na usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 8. 2. 2018 sp. zn. 14 To 38/2018).

6. Proti napadenému usnesení soudu prvního stupně podali stížnost jak stěžovatel, tak vedlejší účastník. Stížnostní soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně a stěžovateli přiznal náklady v celkové výši 47 613,80 Kč. Odměnu za jeden úkon právní služby stanovil stížnostní soud shodně na 5 000 Kč, což odůvodnil existencí „ustálené judikatury“ (nicméně bez citace konkrétních soudních rozhodnutí). Počet přiznaných úkonů nicméně ponížil na sedm s argumentací, že by zde jinak vznikl extrémní nepoměr mezi výší účtovaných nákladů poškozeného a výší mu příslušející náhrady škody. Modifikace nároku poškozeného na náhradu škody přitom byla dle stížnostního soudu soudem prvního stupně řádně odůvodněna spoluzaviněním poškozeného.

II. Argumentace stěžovatele

7. Stěžovatel s napadenými rozhodnutími obecných soudů nesouhlasí. Má za to, že jimi bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

8. Stěžovatel konkrétně namítá, že obecné soudy stranily již od začátku řízení vedlejšímu účastníkovi, a že nárok na náhradu nákladů vzniklých přibráním jeho zmocněnce byl soudy neúměrně zkrácen. Stěžovatel v konečném důsledku dosáhl pouze na 15 % původně vyčíslené a požadované částky. Argumentaci stěžovatele k neúměrnému zkrácení částky je možno rozdělit do následujících dvou okruhů.

9. V prvním okruhu směřují námitky k výši odměny za jeden úkon právní služby. Stěžovatel uvádí, že mu není nic známo o tom, že by měla být odměna advokáta za jeden

úkon právní služby limitována analogickou aplikací § 12a odst. 2 advokátního tarifu. Uvedené ustanovení nedopadá na tento případ a stěžovateli není známa žádná ustálená judikatura, která by jeho použití v podobných případech umožňovala.

10. Druhý okruh námitek se váže k počtu úkonů právní služby, za které mu byla přiznána odměna. V této části argumentace se stěžovatel zaměřuje na usnesení stížnostního soudu, které zredukovalo počet přiznaných úkonů právní služby z 24 na 7 úkonů. Stěžovatel je přesvědčen o nepřezkoumatelnosti příslušné části citovaného usnesení, neboť v ní chybí úvahy o účelnosti nepřiznaných úkonů právní služby. Ačkoliv teze o neúčelnosti úkonů byla zjevně základem pro jejich nepřiznání, v odůvodnění svého rozhodnutí stížnostní soud redukcí úkonů podpořil výhradně odkazem na nespécifikovanou judikaturu Ústavního soudu a otázkou účelnosti konkrétních úkonů se vůbec nezabýval.

III. Průběh řízení před Ústavním soudem

11. Argumentace obou napadených usnesení (zejména však usnesení stížnostního soudu) se v relevantních částech opírala o tvrzené spoluzavinění vedlejšího účastníka (viz výše). Z ústavní stížnosti a z napadených usnesení však nebylo možno zjistit, v čem toto spoluzavinění spočívalo. Ústavní soud si proto u Krajského soudu v Brně vyžádal spis v předmětné trestní věci, vedený pod sp. zn. 43 T 15/2018.

12. Ústavní soud dále vyzval Krajský soud v Brně, Vrchní soud v Olomouci a vedlejšího účastníka, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

13. Krajský soud v Brně ve svém vyjádření odkázal na odůvodnění vlastního rozhodnutí. Uvedl, že jej považuje za dostatečně obsáhlé a řádně odůvodněné. Stěžovatelovy námítka směřují dle něj zejména proti závěrům stížnostního soudu, proto by se měl ve věci vyjádřit zejména tento soud.

14. Vrchní soud v Olomouci ve svém vyjádření navrhl ústavní stížnost zamítnout. Poukázal na neobvyklý charakter předmětné trestní věci, ve které stěžovatel i vedlejší účastník vystupovali v souvislosti s totožným skutkovým dějem vzájemně v pozicích obžalovaného i poškozeného, přičemž oba byli odsouzeni: vedlejší účastník řízení ve shora citované trestní věci a stěžovatel v trestním řízení vedeném u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 48 T 9/2018. S ohledem na evidentní spoluzavinění stěžovatele by bylo dle Vrchního soudu v Olomouci absurdní, kdyby mu byly přiznány náklady vzniklé příbráním zmocněnce (advokáta) ve výši několikanásobně převyšující mu přiznanou náhradu újmy.

15. Vedlejší účastník ve svém vyjádření navrhl ústavní stížnost odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost. Zejména zdůraznil, že Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů, a že přezkoumává věci pouze z hlediska ústavnosti, nikoli věcné nesprávnosti nebo nezákonnosti. Dle vedlejšího účastníka napadená rozhodnutí netrpí ústavněprávními nedostatky, a stěžovatel v ústavní stížnosti pouze polemizuje se závěry obecných soudů. Vedlejší účastník nad rámec uvedeného ještě sdělil, že mezi ním a stěžovatelem byla dne 9. 9. 2021 (tedy až po podání předmětné ústavní stížnosti) uzavřena dohoda o narovnání, která mezi nimi vyrovnávala všechny vzájemné nároky. Stěžovatel jej o podání předmětné ústavní stížnosti přitom vůbec neinformoval.

16. Ústavní soud zaslal vyjádření vedlejšího účastníka a účastníků řízení k replice stěžovateli, stěžovatel se k nim již nevyjádřil.

17. Podle § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud bez konání ústního jednání, protože od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

IV. Splnění podmínek řízení

18. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 *a contrario* zákona o Ústavním soudu), byla podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a splňuje i ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

V. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

19. Ústavní soud mnohokrát zdůraznil, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a vzhledem k tomu nelze řízení před ním považovat za další instanční přezkum v systému obecné justice. Jeho cílem v řízení o ústavní stížnosti je přezkoumat výhradně ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu platí, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ přísluší obecným soudům a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je rozhodování obecných soudů stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti. Materiálně lze vyjádřit pravomoc Ústavního soudu též tak, že je oprávněn napravovat toliko excesy obecných soudů (srov. např. nález ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18).

20. Ústavní soud navíc ustáleně přistupuje maximálně zdrženlivě k přezkumu rozhodování obecných soudů o nákladech řízení (srov. např. nález ze dne 29. 11. 2006 sp. zn. II. ÚS 549/06), neboť zásahy do práv stěžovatelů v této sféře zpravidla nedosahují ústavněprávní intenzity. Daná pozice je ještě zvýrazněna při přezkumu rozhodování o nákladech adhezního řízení (srov. např. usnesení ze dne 29. 9. 2020 sp. zn. IV. ÚS 2165/20, bod 11.). V těchto případech musí být zásah skutečně zásadní nebo by muselo dojít k extrémnímu vykročení z pravidel upravujících toto řízení (srov. nález ze dne 10. 6. 2014 sp. zn. III. ÚS 1862/13). Jedna z povinností obecných soudů v řízení o nákladech adhezního řízení nicméně sestává z naplnění požadavku řádného odůvodnění rozhodnutí, odpovídajícího jak zákonu, tak i učiněným skutkovým zjištěním (viz citované usnesení sp. zn. IV. ÚS 2165/20, bod 11.).

21. Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí, vyžádaným spisem a vyjádřením účastníků a vedlejšího účastníka dospěl k závěru, že ústavní stížnost je částečně důvodná, neboť napadeným rozhodnutím stížnostního soudu došlo k excesu, který měl za následek porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Naopak rozhodnutí soudu prvního stupně nijak takovým excesem netrpělo, v příslušné části proto byla ústavní stížnost odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

V. a) Obecně k otázce ústavnosti analogické aplikace § 12a advokátního tarifu

22. V době řízení účinné znění ustanovení § 12a odst. 2 advokátního tarifu určovalo horní hranici výše odměny za jeden úkon právní služby na 5.000 Kč, přičemž primárně

dopadalo na ustanovené zmocněnce poškozeného, jehož náklady hradí stát. Obecné soudy však v některých situacích přistupovaly k analogické aplikaci uvedeného ustanovení rovněž na zvolené zmocněnce. Činily tak většinou z důvodu celkové nekonceptnosti úpravy obsažené v advokátním tarifu, na jejímž základě jinak mohla částka nákladů zvoleného zmocněnce poškozeného několikrát převyšovat částku náhrady újmy přiznané poškozenému nebo částku nákladů obhajoby v návazném trestním řízení ve věci samé. Obecné řešení zmíněné nekonceptnosti právní úpravy však soudní moci nepřisluší. Je úkolem normotvůrce, aby výpočet odměn v těchto případech vhodně nastavil a vtělil do textu příslušného právního předpisu (shodně usnesení ze dne 12. 2. 2013 sp. zn. IV. ÚS 4913/12).

23. Avšak analogická aplikace § 12a advokátního tarifu obecnými soudy na zvoleného zmocněnce poškozeného v trestním řízení v konkrétních případech, ve kterých jsou náklady zvoleného zmocněnce neúměrně vysoké ve srovnání s přiznanou výší náhrady škody, není dle stávajícího přístupu Ústavního soudu za předpokladu pečlivého odůvodnění rozhodnutí považována za protiústavní. Výše citované usnesení sp. zn. IV. ÚS 2165/20, bod 13., shrnuje již ustálenou judikaturu následovně: „...*předmětné ustanovení [§ 12a odst. 2 advokátního tarifu] primárně dopadá na odlišné situace, jeho aplikace v případech, kdy by stanovení tarifní hodnoty podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu vedlo k přiznání neúměrně vysoké náhrady nákladů zvoleného zmocněnce poškozeného, je při náležitém a pečlivém odůvodnění takového postupu možná. Je totiž třeba vzít v úvahu, že povinnost uhradit takové nepřiměřeně vysoké náklady jednak odporuje požadavku účelnosti (§ 154 odst. 1 trestního řádu) a tím, komu je uložena, je osoba odsouzeného pachatele trestného činu, jehož postih je takovým postupem obecných soudů ještě neproporcionálně umocněn (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018 sp. zn. II. ÚS 1266/18, ze dne 29. 5. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3103/17 aj.)“). V obecné rovině nejsou soudy advokátním tarifem vázány. Pokud zvolí z více jeho možných výkladů jeden, který není zjevně nelogický, nespravedlivý či jinak excesivní, z hlediska ochrany ústavnosti není žádný rozumný důvod tento jejich závěr zpochybňovat (usnesení sp. zn. IV. ÚS 2165/20, bod 16.).*

V. b) Obecně k otázce posuzování účelnosti úkonů, za které má být přiznána odměna

24. Posouzení účelnosti úkonů právní služby spadá do rozhodovací pravomoci obecných soudů a Ústavní soud se k ní zásadně nevyjadřuje (srov. nález ze dne 8. 3. 2021 sp. zn. I. ÚS 4012/18).

25. Obecné soudy ovšem mají povinnost dostát požadavku na řádné odůvodnění rozhodnutí, které odpovídá jak zákonu, tak i učiněným skutkovým zjištěním (srov. např. nález ze dne 29. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 3923/11). Ve vztahu k nákladům řízení je jedním z požadavků na řádné odůvodnění rozhodnutí proto také posouzení účelnosti provedení úkonů právní služby (nález ze dne 16. 11. 2021 sp. zn. III. ÚS 1033/21).

26. Povinnost obecných soudů k posouzení účelnosti nákladů zmocněnce poškozeného v trestním řízení (advokáta) lze dovodit ze znění ustanovení § 154 odst. 1 trestního řádu, dle kterého je odsouzený povinen nahradit poškozenému též náklady potřebné k účelnému uplatnění tohoto nároku v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce. Občanský soudní řád obsahuje obdobné ustanovení v § 142 odst. 1, přičemž ve vztahu k němu Ústavní soud již dříve uvedl, že povinnost posouzení účelnosti při rozhodování o náhradě nákladů řízení z něj výslovně vyplývá (viz nález

ze dne 25. 7. 2012 sp. zn. I. ÚS 988/12). Uvedený závěr je možné aplikovat rovněž na § 154 odst. 1 trestního řádu., ostatně plyne již z jazykového výkladu tohoto ustanovení, přičemž dle jiných interpretačních metod nelze dojít k opačnému závěru. Ani ve faktické rovině neexistují žádné přesvědčivé argumenty pro právní názor vyjímající náklady spojené se zastupováním advokátem z posouzení toho, zda (ne)byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva.

27. Samotné posouzení účelnosti nákladů právních služeb provedených zmocněncem poškozeného (advokátem) v trestním řízení pak sestává z následujících prvků. Obecné soudy mají povinnost hodnotit přiměřenost výše sazby za jeden úkon právní služby, potřebnost každého jednotlivého úkonu a přiměřenost celkové částky náhrady nákladů vůči celkové částce náhrady újmy přiznané poškozenému. Uvedený závěr potvrzuje judikatura Ústavního soudu, podle nálezu ze dne 16. 11. 2021 sp. zn. III. ÚS 1033/21, je „*při hodnocení účelnosti nákladů vzniklých příbráním zmocněnce nutno hodnotit nejenom potřebnost každého jednotlivého úkonu, ale taktéž přiměřenost výše sazby za jeden úkon právní služby, kde jako orientační referenční rámec bude sloužit právě sazba za jeden úkon zmocněnce ustanoveného, popř. ustanoveného obhájce.*“ Požadavek hodnocení přiměřenosti celkové částky náhrady nákladů řízení vůči celkové částce náhrady škody a nemajetkové újmy vyplývá např. z nálezu ze dne 3. 11. 2020 sp. zn. III. ÚS 1255/18: „*[i] v případě, že obecný soud dospěje k závěru o účelnosti jednotlivých úkonů právní služby, nezbavuje ho to [...] povinnosti posoudit přiměřenost výše sazby za úkon právní služby a přiměřenost celkové částky náhrady nákladů vůči celkové částce náhrady škody a nemajetkové újmy. V případě, že shledá celkovou výši nákladů s ohledem na konkrétní okolnosti a případný dopad na odsouzeného nepřiměřenou, může použít zmíněných korektivů snižujících částku odměny za každý úkon právní služby (bod 25 výše); svůj postup však musí řádně odůvodnit.*“.

28. S ohledem na absenci dovolacího přezkumu rozhodují stížnostní soudy v otázkách nákladů na příbrání zmocněnce poškozeného s konečnou platností. To logicky klade vyšší nároky na řádné odůvodnění jejich rozhodnutí. Zároveň je třeba zdůraznit, že v případech nákladů zmocněnce poškozeného obecné soudy nemají takový prostor pro diskreci, jako mají kupříkladu při posuzování výše náhrady újmy poškozeného v adhezním řízení (srov. usnesení ze dne 12. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 1397/14: „*K rozhodnutí o postupu podle § 43 tr. řádu mají trestní soudy velmi širokou diskreční pravomoc, neboť hodnocení užitečnosti a efektivnosti dalšího dokazování ve vztahu k nárokům poškozených je jejich výhradní pravomocí; to však již neplatí pro odůvodnění v oblasti náhrady nákladů řízení, neboť tuto otázku řeší s konečnou platností, čemuž musí odpovídat i důkladnost odůvodnění jejich rozhodnutí o této otázce.*“).

V. c) Aplikace obecných závěrů na projednávanou věc

29. K napadenému rozhodnutí soudu prvního stupně Ústavní soud nemá ústavněprávních výhrad. Krajský soud v Brně mohl v odůvodnění možná detailněji rozvést svou argumentaci, a to jak ohledně snížení odměny za jeden úkon právní služby, tak ohledně potřebnosti jednotlivých úkonů. Přes určitou stručnost odůvodnění je však zřejmé, že soud prvního stupně obsahově následoval judikaturu vyšších soudů i Ústavního soudu, i když jí explicitně necitoval. S ohledem na maximální zdrženlivost Ústavního soudu v těchto otázkách (viz bod 20 výše) Ústavní soud uzavřel, že napadeným usnesením nedošlo k porušení základních práv stěžovatele.

30. Rozhodnutí stížnostního soudu však shora vymezeným zákonným a z judikatury plynoucím požadavkům na řádné odůvodnění rozhodnutí nedostálo.

31. Stížnostní soud neprovedl konkrétní posouzení účelnosti a potřebnosti jednotlivých úkonů právní služby. Rozsah přiznaných úkonů právní služby byl stížnostním soudem snížen z 24 na 7, a to pouze s odkazem na „*extrémní nepoměr mezi výší účtovaných nákladů poškozeného a výší náhrady škody s tím, že modifikace nároku poškozeného na náhradu škody byla soudem I. stupně řádně odůvodněna spoluzaviněním poškozeného*“. Další úvahy o účelnosti obsahem odůvodnění napadeného rozhodnutí nebyly.

32. Uvedené odůvodnění nesplňuje shora uvedené ústavněprávní a zákonné požadavky vztahující se k rozhodnutí o nákladech zmocněnce poškozeného v adhezním řízení (viz body 26 a 27 výše). Aby obecné soudy dostály požadavku na řádné odůvodnění rozhodnutí o nákladech zmocněnce poškozeného v trestním řízení, mají povinnost hodnotit přiměřenost výše sazby za jeden úkon právní služby, potřebnost každého jednotlivého úkonu a přiměřenost celkové částky náhrady nákladů vůči celkové částce náhrady újmy přiznané poškozenému (viz bod 27 výše).

33. Stížnostní soud sice vedl úvahy o výši sazby za jeden úkon právní služby, dostatečně však neposoudil potřebnost a účelnost každého jednotlivého úkonu právní služby zvlášť. Účelnost úkonů stížnostní soud posoudil pouze v jejich souhrnu bez toho, aniž by specifikoval, které úkony konkrétně byly podle něj neúčelné a z jakého důvodu. Z odůvodnění napadeného usnesení tudíž nelze seznat logické úvahy o účelnosti jednotlivých úkonů, což je v rozporu s požadavky na odůvodnění rozhodnutí v těchto věcech. Neúčelnost nepřiznaných úkonů odůvodnil stížnostní soud výhradně odkazem na spoluzavinění stěžovatele, což z hlediska předestřených požadavků nemůže obstát. Úvaha o potřebnosti jednotlivých úkonů právní služby je totiž klíčová pro to, aby bylo odůvodnění rozhodnutí o nákladech zmocněnce poškozeného z ústavněprávního hlediska dostatečné. Uvedené platí zvláště v případech, ve kterých soud považuje za účelný pouze malý rozsah úkonů ve srovnání s rozsahem, který za účelný považuje navrhovatel (jako tomu bylo v případě stěžovatele).

34. Argumentaci pomocí spoluzavinění stěžovatele mohl stížnostní soud použít po posouzení účelnosti jednotlivých úkonů při úvahách o přiměřenosti celkové částky náhrady nákladů zmocněnce poškozeného vůči celkové částce náhrady újmy přiznané poškozenému. Pokud by shledal, že úkony byly provedeny účelně a náleží za ně odměna, ale její výsledná výše je nepřiměřená, mohl by případně s ohledem na spoluzavinění poškozeného provést další korekce a částku přiměřeně snížit. Stížnostní soud samozřejmě může přihlídnout i k dohodě o narovnání uzavřené mezi stěžovatelem a vedlejším účastníkem, na které druhý z uvedených ve svém vyjádření poukazuje.

35. Ústavní soud rozumí snaze obecných soudů o spravedlivé rozhodnutí odrážející specifické okolnosti konkrétního případu a za předpokladu dostatečného odůvodnění nemá výhrady k samotnému snižování odměny za jeden úkon právní služby (viz bod 22 výše), ani k přiznávání úkonů právní služby v omezeném rozsahu (viz bod 25 a 26 výše). Odůvodnění omezeného rozsahu úkonů však nelze považovat z ústavněprávního hlediska za dostatečné, pokud je provedeno způsobem, který zvolil stížnostní soud v napadeném usnesení. Ze strany obecných soudů by měla vždy proběhnout rozumná úvaha o účelnosti každého jednotlivého úkonu zvlášť, která se musí adekvátně promítnout v textu odůvodnění jejich rozhodnutí.

VI. Závěr

36. Ústavní soud s ohledem na výše uvedené ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu částečně vyhověl a napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona]. Ve zbylé části (tj. proti usnesení prvostupňového soudu) shledal ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu zjevně neopodstatněnou.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 22. března 2022

Jaromír Jirsa
předseda senátu